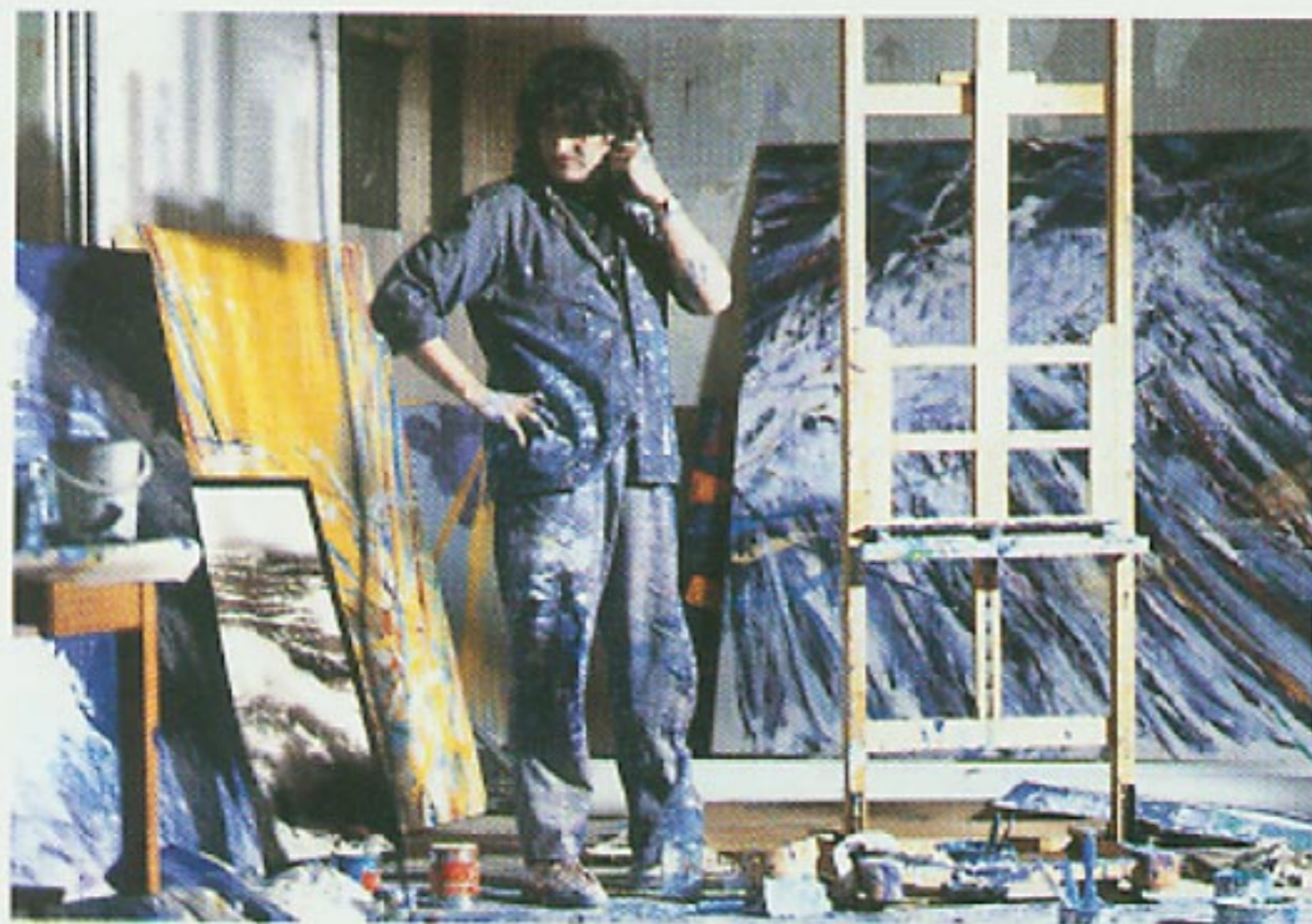

VATROSLAV KULIŠ

SLIKAR URBANOG KANJONA

ANDRIANA ŠKUNCA

SNIMIO: LUKA MJEDA

■ Vatroslav Kuliš (1951) pripada srednjoj generaciji suvremenih hrvatskih slikara. Prepoznatljiv je po žestokim udarima kista koji prodiru pod platno, istražuju mogućnosti izlaska u izbrzdan, izlomljen svijet, skupljen na vrhu vlati trave, plamena ili vala. U njegovu slikarstvu susreću i isprepliću dva aspekta: metafizička potraga za "apsolutnom biti" pojavnog svijeta i raščlanjivanje zbilje, pritisak na nju, kako bi se izvukla ekspresionistička dojmivost. Kuliš pokušava ući u bit stvaralačkog čina, u naglašeno subjektivni supstrat, istinu pojava kako bi se naglasilo njihovo značenje. Pritom se obilno služi intuicijom i osjećajima. Ruka se vrti i odmata oko unutrašnje groznice, napregnute vizije, eksperimentiranja unutar kruga i izvan odraza. Pokušava se izjednačiti s vječno promjenjivim znakom nastanka i nestanka, dolaska i odlaska. Uroniti ispod ljuske prolaznog u eksplozivni, tekući odmak. Opsjednut snagom mora, neukrotivom energijom vrha i dna što se susreću na križanju vala, razlijevaju prostranstvima kao putokaz u skrivena utočišta, oslikavaju putanju boja, vibraciju i zvonki dinamizam opstanka. Izdvajajući se poput onoga koji bdije, vodi i osluškuje sudaranje, kidanje, ubrzanje i uzdignuće uzavrelih silnica, Kuliš se prepušta iznenadnim pojavama, zanosima i zamasima jakih emocija. Razmiče ustajala i uspavana središta svjetlosti.

Za Vaš je slikarski opus karakteristično nekoliko faza?

□ Da, mislim da je to normalno i neophodno. Prošao sam od lirске apstrakcije (izložba u Varaždinu 1979.) do apstraktnog ekspresionizma (izložba u Galeriji Forum 1989.). Na izložbi u Gradecu 1991. najavio sam novi, figurativni ciklus, koji smo i kritika i ja prozvali "Valovi". U Galeriji Studentskog centra 1993. godine napravio sam izlet u nešto između kolaža i asamblagea.

Što je, ustvari, uvjetovalo takvu podjelu između pojedinih faza ili ciklusa?

□ Istu, osnovnu misao pokušao sam prikazati na novi, drugačiji način. Mislim da sam tipično urbani čovjek. Odrastao sam u zagrebačkoj Dubravi. Sjećam se usijanog ljetnog katrana. Zbog toga je ekspresija na mojim slikama bliža egzistencijalističkoj drami urbana čovjeka nego opisnosti dramatike vala. Slikarstvo iz čovjeka crpi podsvjesne nagone. Za mene je slika vala bliža

slikarstvu nego pejzažu. To je, ustvari, na neki način slikarstvo "urbanog kanjona". Slikanje mora zapravo je bježanje od gradskog života. Izlazak iz tjesnaca ulica u prostranstvo vode. Još kao dijete bio sam fasciniran morem. U meni je pobuđivalo, pod utjecajem literature (James Cook, Magellan), želju za bijegom i putovanjem. U biti, motiv mora za moj je način slikanja samo izgovor. Ne slikam tipične pejzaže, iako je pejzaž duboko ukorijenjen u modernom hrvatskom slikarstvu.

Umjetnik najbolje može objasniti svoju poetiku, unutrašnji napon, pobudu i motivaciju, jasnu i nejasnu potrebu da djelo osvijetli i rastvori sa svih strana?

□ Teško je govoriti o slici, pogotovo svojoj. Dovođeno je djelo autonomno i višeznačno. Činjenica jest i to, kad pišemo ili govorimo o likovnom djelu, već ga prevodimo u drugi medij. Time ga pomalo osiromašujemo. Kao da mu oduzimamo neke bitne dimenzije. Sliku treba gledati, a ako o njoj govorimo već joj nešto oduzimamo. Ona je nijemi sugovornik. Treba poznavati jezik umjetničkog djela i tumačiti ga njim samim. Osim toga, interpretacija je na neki način konačni odgovor, a time se djelu oduzima budućnost.

Kako bi definirali svoj odnos prema umjetnosti?

□ Za mene je umjetnost uvijek optimistična, jer kad je i najcrnija, afirmira čovjeka. U podjeli na apolonsko i dionizijsko, spadam u potonju skupinu. Po toj hedonističko - optimističkoj karakteristici pripadam matičnoj struji koja njeguje klasičnu modernu i estetski pristup. Moderna poezija stara je sto godina, kako je jednom netko napisao. Tako je i moje slikarstvo staro više od pedeset godina. Klasično u smislu da se kod današnjih mladih umjetnika umjetnost svela na gramatiku, racionalni likovni jezik. Postavljeni zadatak rješavaju unutar racionalnog jezika. Znanost postavlja zadatke i probleme koje je moguće riješiti. Umjetnički eksperiment je druge vrste. On postavlja nerješiva pitanja. Istraživanje se vrši u sebi. Kao da se bojimo u ovom vremenu tehnologije i napretka pouzdati u srce. U njegovu nepogrešivu intuiciju. Sličan je problem i u poeziji. Ona iz poznatog jezika mora izraziti nepoznata stanja. S racionalnim postiže iracionalno. Iz tvorničke tube, iz industrijskog proizvoda, a i jezik možeš smatrati industrijskim

Kameni val, 1991, ulje na platnu, 110 x 100 cm

3000 m mora, 1991, ulje na platnu, 200 x 300 cm, vlasništvo Moderne galerije Zagreb

produktom, moraš proizvesti novu poetiku. Volim čitati pjesme, iz njih crpim metafizičku snagu.

Kako vidite svoje mjesto unutar suvremenih likovnih tokova i podjela u hrvatskoj likovnoj umjetnosti?

U ovom trenutku u hrvatskoj je umjetnosti zapostavljena matična, srednja struja. Sve se odigrava u rasponu od kiča do estetske isključivosti. Moja generacija nije dovoljno avangardna za kulturološke obavještajce, a za građanski ukus nismo dovoljno razumljivi.

Kakvo slikarstvo zastupate?

Njegujem boju, preparaciju platna, sve što se danas gotovo i ne radi. Mislim da i slikarstvo i književnost moraju počivati na matičnom tijeku. Ako se svi okrenu avangardi ta se matična struja može izgubiti, a to se pomalo kod nas i događa. Kad su mnogi zagovarali hegelijanski kraj umjetnosti i deset godina inzistirali na konceptualizmu, ja sam volio slikarstvo na platnu. Poslije su se mnogi konceptualisti okrenuli platnu. Umjetnost je afirmacija čovjeka i uvijek će naći svoj izraz. Zato, nije sve što je instalacija govor vremena. Govor vremena može biti i klasična slika na platnu.

U kojem je smislu Vaše djelo klasično?

Kao prvo, moje je djelo stvarano kao štafelajna slika. Preko instalacije gubi se klasično slikarstvo i kiparstvo. Pretvorilo se u nešto zajedničko, u ambijent.

Vlati trave na Vašim slikama izgledaju kao tkanja. Zapravo kao osnova u koju se uplću i s kojom se ispreplću niti?

Slikam kao dudov svilac. Ostavljam svoj trag. Ustvari, htio sam naslikati krhkost, praskozorje, transparentnost svjetla. Veliku nježnost. Puno sam pješačio uz Neretvu i gledao ta jutra. Slikajući ih, indirektno sam ih opisivao, gotovo ispisivao putopis. Težio sam boju močvare prenijeti na platno. Također i atmosferu tog podneblja koje u sebi posjeduje tajanstvenu zebnju. Čini mi se da sam pogodio lokalni ton Neretve. Pa ta silna količina vode, gustoća trave, trstike, ptice koje se skrivaju. Mitsko praskozorje.

Slikam akumulirani dojam. Ulja su skoro akvarelna zbog prisutnosti vode, što je za mene netipično, jer inače slikam gustim namazima boje.

Kako ste od vlati trave i vode došli do motiva vatre?

Ljetni požari, gorući grmovi, goruće Troje, izljev su energije, lave, erupcije. Fasciniralo me sve što gori pod mediteranskim suncem. Što pritajeno kulja iz žeglih pašnjaka. Sve ono što plamt, a ne sagorijeva.

Kako ste iz jedne oprečnosti prešli u drugu. Iz blizine ognja u blizinu vode, mora?

U početku sam htio naslikati nekakvo plavetnilo. Onakvo kakvo se vidi kad ležiš pod borom i motriš mediteransko nebo. Vidiš veliko prostranstvo plavog i utkani trak sunca.

Što je u slici najvažnije?

Na slikama najvažnija je ekspresija, govor boje. Valovi su mi pritom izgovor. Slikam širokom gestom kao da slikam apstraktno. U slici je važniji udio stanja nego opisnosti. Količina euforije, ljubavi, boli. A na što slika slič, ili čemu je nalik to mi je nevažno. Važno je da u motivu nisam ništa žrtvovao od slikarskih interesa. Da bih prešao u slično, stvar je ikonografske promjene.

Motiv vala, sudar vodene mase s Vašom rukom, rasprskavanje, osjećaj težine, dubine, elementarne snage mora, dominira posljednjih godina Vašim platnima?

U slikarstvu ne mislim koje je doba dana i što je konkretno na slici. To mi je prebanalno za ono što podrazumijevam pod slikarstvom: čisti likovni jezik, vrtložni potezi kista, zapravo težnja prema čistoj apstrakciji. Premda u slikanju vala želim prikazati i volumen. Do sada sam se igrao energijom, a val je voluminozan, gotovo kao skulptura. Težak je, spor, velik, kao jugo na moru. Slika "Vodeni pašnjak" intenzivno je zelene boje, asociira istodobno na brdo i na val. To je u biti volumen zelene boje, nalik Hrvatskom zagorju. Zapravo, val mi je pobjegao na obalu i pretopio se, preoblikovao u brijeg. U umjetnosti je važnija neistina nego istina. Emocija mi je veća istina od racija. Naziv slike prisposobim onome što se na slici dogodilo, kako je otčitam. ■